

Ungdom og Fritids innspill til handlingsplan for deltakelse

Om Ungdom og Fritid og fritidsklubbfeltet i Norge

Ungdom og Fritid – Landsforeningen for fritidsklubber og ungdomshus er en demokratisk barne- og ungdomsorganisasjon for deltaker, ansatte og frivillige i kommunalt støttede fritidsklubber, ungdomshus og lignende åpne møteplasser. Vi representerer 700 fritidsklubber, 120 000 barn og ungdom og 3000 ungdomsarbeidere over hele landet.

Fritidsklubbene er den største kulturarenaen for ungdom og en sentral del av den kulturelle grunnmuren lokalt. Fritidsklubbene utgjør, sammen med kulturskolene og bibliotekene, det offentliges egen oppfølging av Barnekonvensjonens artikkel 31 – alle barn og unge har rett til lek og fritid¹.

Hovedinnspill oppsummert

- Barn og unges medvirkning må ivaretas for å sikre deltakelse.
- Det må sikres at det er nok fritidsklubber i nærmiljøene til barn og unge og at de har nok midler og ressurser til å være attraktive.
- Det må lovfestes at alle kommuner må sørge for at barn og unge har tilgang til en fritidsklubb/møteplass i sitt nærmiljø. *En lovfesting må definere retten til et fritidstilbud, si noe om kvalitet-, kompetanse- og ressursbehovet og fastslå ungdoms rett til deltakelse og medvirkning. Møteplassene må være tilpasset alle barns funksjonsevne.*
- Egenorganisert idrett og fysisk aktivitet må i handlingsplanen anerkjennes som en sentral del av fritidstilbudet.
- Det er stort behov for øremerkete midler til fritidsklubbfeltet lokalt i kommunene til drift, etablering og innovasjon i kommunale eller kommunalt støttede fritidsklubber.
- En effektiv og kraftfull paraplyorganisasjon er et av de rimeligste og mest effektive virkemidlene for å styrke feltet. Dette krever en økning i driftsbudsjettet til Ungdom og Fritid
- For å kunne jobbe mer spisset for å nå enkelte deltakergrupper på klubb en ikke når godt nok i dag må det være nok ressurser og kompetanse til dette arbeidet
- Det bør være et krav om at fritidsklubbene skal forankres i kommunalt planverk
- Et tettere samarbeid mellom fritidsklubbene og frivillighet kan være et verdifullt steg for mer aktivitet for barn og unge. Frivilligheten kan sitte på en spisskompetanse innenfor ulike aktiviteter, og klubbene kan fungere som katalysatorer inn i annen fritidsaktivitet.

Hva er det viktigste din organisasjon/institusjon kan gjøre for å inkludere enda flere barn og ungdom i kultur-, idrett- og/eller friluftslivsaktiviteter?

Barn og unges medvirkning må ivaretas for å sikre deltakelse

Barn og unges medvirkning er en bærebjelke i Ungdom og Fritid, og fritidsklubbens metodiske tilnærming. På fritidsklubb er relasjonsbygging og ressursmobilisering sentralt; ungdomsarbeidernes evne til å se og skape relasjoner til og mellom ungdommer, og tilrettelegge for et inkluderende og

¹FN (1989) FNs konvensjon om barnets rettigheter:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

godt miljø der barn og unge medvirker i utviklingen av relevante og attraktive aktiviteter. Skal de unge medvirke må de bygges opp som ressurser som selv kan tåle stress og ansvar, og inkludere og se andre ungdommer. Denne metoden bidrar til at barn og unge deltakere opplever nettopp mening, mestring, tilhørighet, trygghet, fellesskap, deltakelse og til at de utvikler sin identitet.

Barn og unge har rett til deltakelse og medvirkning til egen fritid ved å få mulighet til å ytre seg og bli oppfordret til å uttrykke egne ønsker, idéer og følelser. Gjennom medvirkning skal barn og unge erfare at de blir lyttet til av voksne og offentligheten, som tar tankene og meningene deres på alvor. Dette underbygges i barnekonvensjonens artikkel 12 - barnets rett til å gi uttrykk for sin mening. Ungdom og Fritid mener at reell og god medvirkning skaper bedre og mer relevante tilbud og aktiviteter, gir en trygg arena for praktisk og sosial læring, og bidrar til å gi barn og unge en større definisjonsmakt over sin egen nåtid og fremtid.

For å sikre at barn og unge deltar må de være med å identifisere utfordringer knyttet til inkludering og deltagelse i fritidsaktiviteter der de bor, og slik bidra til at tiltak skal bli mer treffsikre. Barn og unge kan også fortelle hvordan slike løsninger kan gjennomføres uten at det blir stigmatiserende eller fører til skamfølelse.

- For å sikre at barn og unge deltar må de være med å identifisere utfordringer knyttet til inkludering og deltagelse i fritidsaktiviteter der de bor, og slik bidra til at tiltak skal bli mer treffsikre
- For å oppnå reell medvirkning må barn og unge gis tilgang på kompetanse, arenaer og tilrettelegging som skaper rom og engasjement for å medvirke.
- Ungdom og Fritid er veldig positive til at barn og unge får komme med innspill til utviklingen av handlingsplanen, og vi anbefaler at det er spesifikke tiltak i planen som sikrer at de også involveres i selve implementeringen av planen, også på lokalt nivå. Det må sikres at barn og unge som i dag står langt unna deltakelse også får medvirke.

Jobbe mer spisset for å nå enkelte deltakergrupper en ikke når godt nok i dag

Fritidsklubber spiller en avgjørende rolle i å inkludere barn og ungdom i kulturaktiviteter lokalt. NOVA-rapporten «Fritidsklubber i et folkehelseperspektiv»² viser at klubbene når alle typer ungdom, men samtidig skiller seg fra andre fritidsaktiviteter på særlig tre områder; i klubbene er det flere med lav sosioøkonomisk status, flere ungdom med minoritetsbakgrunn og flere med sosialt svake relasjoner til skole og foreldre. Samtidig peker rapporten på at ungdom som bruker klubb har noe sterkere vennerelasjoner enn andre ungdom, og at dette skyldes klubbens arbeidsform og innretning.

Selv om fritidsklubbene er en av fritidsarenaene med færrest barrierer er vi opptatt av at klubbene skal være trygge steder der alle barn og ungdom føler seg velkomne og respektert. Dessverre ser det ut til at barn og unge med fysiske funksjonsnedsettelse ser ut til å falle utenfor det sosiale fellesskapet i mye større grad enn øvrige barn og unge. De tilbringer mindre tid med jevnaldrende, de har mindre nære vennskap, og de deltar i mindre grad på organiserte fritidsaktiviteter sammenlignet

² Andersen, P. L. Og Seland, I. (2019) Fritidsklubber i et folkehelseperspektiv, Forskningsinstituttet NOVA

med øvrige barn og unge³. Barn og unge med funksjonsnedsettelse blir også utsatt for systematisk diskriminering på grunn av fordommer og mangel på kunnskap fra voksne⁴. Barn med funksjonsnedsettelse er en gruppe der store deler vil være avhengig av ulike hjelpetjenester. Dette gjør at deres erfaring og kompetanse ervervet tidlig i livet i medvirkningsrett kan være avgjørende for hvor stor grad de selv medvirker i sitt eget liv senere. I fritidssektoren kan fritidsklubbene spille en viktig rolle i dette arbeidet.

Dersom alle barn og unge skal kunne ha mulighet til å delta i fritidsklubb, må lokalene og informasjonen om tilbudet være universelt utformet. Viktigheten av lokaler er også noe regjeringens bestilte utredning om fritidsklubbfeltets rammevilkår løfter. De skriver at tilgang på egnede lokaler er den faktoren som i størst grad legger føringer på innholdet i tilbudet på klubb og at det er viktig å løfte frem hvor viktig lokalene er som rammebetingelse for tilbudet i klubb⁵. Det er behov for økt bevissthet rundt behovet for gode lokaler for å kunne lage et godt tilbud. Svært få klubber (3%) oppgir at 1 av 10 deltakere har en funksjonsnedsettelse. Mer enn 6 av 10 fritidsklubber har tilrettelagt for rullestolbrukere og 3 av 10 til en viss grad. 1 av 10 klubber har ikke tilrettelagt lokaler for rullestolbrukere. Når vi ser nærmere på andre parametere for universell utforming, er det stor spredning i klubblokalenes tilrettelegging. I likhet med undersøkelsen fra 2020 er det dårligst tilrettelagt for svaksynte. Kun 16 % har tilrettelagt lokalene med malt inngang, dører og korridorer for å tydeliggjøre kontraster og skape ledelinjer⁶. For å forhindre eller løfte barn og unge ut av utenforskap må de inkluderes i fellesskapet på flere arenaer innenfor rammer som passer ulike deltakergrupper. I det arbeidet er det essensielt å se på sammenheng og totalitet i barrierer og utvikle tiltak basert på kunnskap om hva som har effekt. Derfor ønsker Ungdom og Fritid å:

- Utarbeiding av en forkortet versjon av inkluderingsveilederen Barrierefri Fritid, tilpasset fritidsklubb. Fokus på lavterskel tiltak som inkluderer flere med funksjonsnedsettelse og totaliteten av barrierer på klubb.
- Dele ut midler til fritidsklubber for å gjøre klubbene universelt utformet
- Utvikle og tilby kurs om inkludering av alle barn og unge i klubb og tiltak for barrierefri klubb for alle.

Hva trenger din organisasjon/institusjon for å inkludere enda flere barn og ungdom i kultur-, idrett- og/eller friluftslivsaktiviteter?

Sikre attraktive- og nok fritidsklubber lokalt i nærmiljøene til barn og unge

Det viktigste er å sikre at fritidsklubber forblir tilgjengelige og er til stede i alle nærmiljøer. Å etablere nye klubber og opprettholde og styrke dagens klubber er avgjørende for å gi barn og ungdom en gratis møteplass der de kan delta i ulike kulturaktiviteter. Ungdata-undersøkelsen viser at kun 49% av ungdommen er fornøyd med tilgangen på fritidsklubber⁷, som betyr at mange kommuner burde hatt

³ Finnvold, J. E., & Dokken, T. *Sosial og digital deltagelse. Skole og internett som integreringsarena for barn og unge med fysiske funksjonsnedsettelse* (NOVA Rapport;5: 2021). O. NOVA. Hentet fra <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/2762693>

⁴ <https://www.reddbarna.no/aktuelt/fordommer-og-mangel-pa-kunnskap-stenger-barn-med-funksjonsnedsettelse-ute-fra-fritidsaktiviteter/>

⁵ Haraldsvik, M. og Wold, M. (2023) En kartlegging av fritidsklubbfeltets rammevilkår

⁶ Vågsland, V og Menne, A. (2023) Klubbundersøkelsen 2023, Opinion og Ungdom og Fritid: <https://www.ungdomogfritid.no/wp-content/uploads/KLUBBUNDERSOKELSEN-2023.pdf>

⁷ Bakken, A. (2022) Ungdata 2022: Nasjonale Resultater, Forskningsinstituttet NOVA

flere fritidsklubber. Det er nærliggende å tenke at det bør være rundt en klubb i alle ungdomsskolesonene i Norge. En må selvfølgelig se på størrelsen på skolesonene, men hvis en tar utgangspunkt i antall ungdomsskoler i Norge i dag mangler det rundt 500 fritidsklubber. 70 kommuner har ingen slike åpne møteplasser for ungdom⁸. Gitt at fritidsklubbene er den aktøren som når en bredest målgruppe blant mange av fritidsaktørene er det å sikre at det finnes nok tilbud og at de er attraktive nok for målgruppen et viktig område å fokusere på fremover.

En av grunnene til at det ikke finnes et godt nok utbygd tilbud er fordi fritidsklubbene og det lokale ungdomsarbeidet er ikke en lovpålagt oppgave, hvilket krever at kommunen selv finner rom for å bruke sine frie inntekter til å finansiere ungdomsarbeidet. Så lenge staten har lovfestet sammenlignbare kommunale tjenester som folkebibliotek og kulturskole – holder ikke argumentet om lokalt selvstyre. Mangel på lovfesting fører i dag til betydelig usikkerhet og ustabilitet når tilbudet prioriteres vekk i stramme kommunale budsjetter. Klubbundersøkelsen 2020⁹ viser også at omtrent halvparten av klubbene har blitt foreslått nedlagt eller kuttet ned, men for kun 2 prosent av tilfellene resulterte dette i faktisk nedleggelse, fordi klubbene i stedet kuttet i ansattressurser eller aktivitetsmidler. I praksis fører dette til mindre aktivitet, reduserte åpningstider og synkende popularitet blant ungdommene. Forslagene om nedleggelse eller budsjettkutt kommer primært av svak kommuneøkonomi eller mangel på politisk eller administrativ interesse for tilbudet. Med mangel på lovfesting blir det offentliges egen oppfølging av Barnekonvensjonen en tilfældighet snarere enn en rettighet.

- Det må sikres at det er nok fritidsklubber i nærmiljøene til barn og unge, og at de har nok midler og ressurser til å være attraktive.
- Det må lovfestes at alle kommuner må sørge for at barn og unge har tilgang til en fritidsklubb/møteplass i sitt nærmiljø. En lovfesting må definere retten til et fritidstilbud, si noe om kvalitet-, kompetanse- og ressursbehovet og fastslå ungdoms rett til deltakelse og medvirkning. Møteplassene må være tilpasset alle barns funksjonsevne.

Egenorganisert aktivitet må anerkjennes og kartlegges

Fritidsklubbene er en organisert fritidsarena som bruker medvirkning som metode. Dette gjør at innholdet i fritidsklubbene hovedsakelig er egenorganiserte aktiviteter med stor grad av ungdomsfrivillighet. Ungdom og Fritid er opptatt av at samfunnet og nærmiljøene til barn og unge skal være godt tilrettelagt for et mangfold av egenorganiserte aktiviteter i tråd med barn og unges egne ønsker og behov. Fritidsklubbene har nettopp en av få slike arenaer som har anerkjent og tilrettelagt for nye ungdomskulturelle uttrykk og aktiviteter der barn og unge selv er med å bestemme innhold og hvordan aktivitetene skal organiseres. Fritidsklubbene som lokale ressursentre for ungdom uavhengig om de er faste deltakere eller ikke er viktig for at unge skal ha en arena der de for tilgang på lokaler, utstyr og voksne som kan bidra til å realisere deres aktiviteter og uttrykk.

De siste 20 årene har den norske bevegelseskulturen blitt vesentlig mer mangfoldig. Fra å være en relativt stabil kultur dominert av tradisjonelle aktiviteter og organisasjonsformer, har samfunnsutviklingen ført med seg nye og utradisjonelle aktiviteter som utøves og organiseres på utradisjonelle måter. Voksenstyrte aktiviteter, det å møte opp til faste tider, det å konkurrere og måle krefter - det passer rett og slett ikke alle. Det er heller ikke naturlig at det skal gjøre det, fordi

⁸ SSB (2022) Kostra nøkkeltall

⁹ Heggelund, A. R. (2020) Klubbundersøkelsen 2020, Ungdom og Fritid

barn og unge heldigvis er forskjellige. Vi må ikke glemme at aktiviteten først og fremst må skje på barn og unges premisser. Fremfor å bare sette fokus på hva vi voksne og tilretteleggerne skal gjøre, må vi fokusere mer på hva barn og unge selv mener og ønsker. De må involveres og de må høres! Deres stemme må løftes inn i denne handlingsplanen, og ikke bare hva vi voksne mener på barn og unges vegne.

Selv om stadig flere unge driver med egenorganisert aktivitet, betyr ikke det at de er alene, eller føler på utenforskap. Fravær fra organisert fritidsaktivitet er ikke synonymt med utenforskap eller fravær fra aktivitet. Særlig når det gjelder idrett, er det mange barn og unge som ikke ønsker å konkurrere eller måle krefter. Mye tyder på at fokus på prestasjon og ferdigheter, går på bekostning av lek og aktivitetsglede, særlig for ungdommen. Det er ofte nettopp måten aktiviteten organiseres på som gjør at barn og unge ikke deltar eller at de ikke opplever det som tilbyd som relevant.

Det er gjort mye forskning på deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter, både på hvem som deltar, hvem som ikke deltar, barrierer og motiver for å drive med organisert aktivitet og hvorfor noen faller fra. Det er et behov for dypere innsikt i deltakelse også på egenorganisert aktivitet. Det finnes ingen nasjonale data som kan gi oss god innsikt i hvilke egenorganiserte aktiviteter som barn og unge driver med, hvem som driver med dem, når og hvor de driver med disse aktivitetene og hvilke motiver og barrierer de opplever. Det er derfor et behov for at en handlingsplan for økt deltakelse inkluderer et tiltak og avsetter midler til å igangsette en nasjonal kartlegging av deltakelse i egenorganiserte aktiviteter.

- Egenorganisert idrett og fysisk aktivitet må i handlingsplanen anerkjennes som en sentral del av fritidstilbudet. Deltakelse handler ikke bare om organiserte tilbud. Flere barn og unge ønsker å styre aktiviteten selv, men det betyr ikke at de ikke deltar eller faller utenfor fritidstilbudet.
- Det er et behov for mer kunnskap om deltakelse i egenorganisert idrett og fysisk aktivitet. Handlingsplanen bør ha som tiltak å igangsette et arbeid med en nasjonal kartlegging om hvordan barn og unge driver egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.

Forutsigbare økonomisk rammer for fritidsklubbene i kommunene og det nasjonalt arbeidet til Ungdom og Fritid

Etablering, drift og innovasjon på fritidsklubber over hele landet

Regjeringens utredning av fritidsklubber som ble lansert høsten 2023 viser at som en ikke lovpålagt tjeneste blant kommunes øvrige fritidstilbud og tilbud til barn og unge står klubbene ovenfor mer usikre rammebetingelser enn andre kommunale fritidsaktiviteter. Mange kommunale fritidsklubber driftes med et marginalt budsjett, som i praksis bare dekker det å holde åpent. For å kunne nå flere barn og unge må klubbene fylles med attraktive aktiviteter og innhold, men dette må det søkes eksterne midler til. Søking og rapportering er arbeid som binder opp allerede sparsommelige ressurser som kunne vært brukt på direkte arbeid med barn og unge¹⁰. For at fritidsklubbene skal kunne fortsette å være relevante lavterskeltilbud som bidrar til myndiggjøring av barn og ungdom der hvor de bor er det behov for øremerket midler til feltet slik at ungdomsarbeiderne kan fokusere på det de er gode på.

¹⁰ Haraldsvik, M. og Wold, M. (2023) En kartlegging av fritidsklubbfeltets rammevilkår

I dag har fritidsklubbene mulighet til å søke om midler gjennom barne- og familiedepartementets tilskuddsordning *tilskudd til inkludering av barn og unge*, men ordningen treffer ikke behovene på feltet godt nok. Utredningen av fritidsklubbfeltets rammevilkår løfter også opp som ett av sine hovedfunn og anbefalinger at det må sikres bedre finansieringsordninger til feltet¹¹. Ungdom og Fritid foreslår derfor at det enten øremerkes midler til tre ulike formål innenfor fritidsklubbfeltet i dagens tilskuddsordning *tilskudd for inkludering av barn og unge* eller at det opprettes en ny kategori i *tilskudd for inkludering av barn og unge* som heter fritidsklubber og er forbeholdt tildelinger til midler innenfor drift, etablering og innovasjon i kommunalt støttede fritidsklubber. Behovet innenfor de tre kategoriene er:

- 75 millioner øremerkes en driftsstøtte for alle kommunalt støttede fritidsklubber hvor hver klubb mottar en årlig driftsstøtte på 100 000, tilsvarende ordningen som i dag gis til frivillighetsentralene, med en ambisjon om å øke driftsstøtten på sikt.
- 38 millioner pr år øremerkes til en etableringsstøtte til nye fritidsklubber i områder som i dag står uten et tilbud. Etableringsstøtten bør gi tildelinger over tre år hvor hvert nytt tilbud mottar 500 000 per år, noe som vil totalt utgjøre 1,5 millioner totalt i en etableringsfase.
- 30 millioner øremerkes til en innovasjonsstøtte til kommunalt støttede fritidsklubber hvor klubbene kan søke på midlene. Det bør tildeles innovasjonsmidler til årlige og flerårige prosjekter.

Ungdom og Fritids fond

I tillegg til forutsigbare økonomiske rammer for opprettelse, drift og innovasjon på klubbene er det behov for midler til aktivitet på klubbene. I dag får Ungdom og Fritid midler til Ungdom og Fritids fond gjennom spillemidlene. Gjennom fondet kan ungdom over hele landet søke om penger til prosjekter og ulike typer arrangementer i regi av sin fritidsklubb. Støtten vi gir resulterer i aktivitetsfremmende utstyr til klubben, ungdomsprosjekt, arrangementer, kurs og kompetansehevende tiltak for ungdom. På denne måten jevner man ut forskjeller ved at man kan gi alle barn og unge tilgang på relevante aktiviteter og utstyr. Gitt sammensetningen av ungdommer som bruker våre medlemsklubber, vet vi også de mer sårbare unge, får tilgang til å delta i kulturliv, prosjektarbeid og de får erfaring i medborgerskap.

Behovene for aktivitetsmidler i fritidsklubbene er stort. I snitt har hver fritidsklubb 70 000,- i frie midler til aktivitet og utstyr over egne budsjetter¹². Dette gjør at støtteordningen til ungdom i fritidsklubbene er helt sentral for å styrke ungdomsmedvirkningen og realisere ungdoms egne aktiviteter i lokalmiljøene. I 2020 gjennomførte vi en medlemskartlegging. Kartleggingen viste at medlemmene ønsket en ordning på nærmere 30 millioner til ungdomsinitierte aktiviteter og utstyr. Dette tallet er regnet ut fra snittberegning av hvor mye de ville søkt om dersom de fikk søke om det de hadde behov for. Hele 36 % av de som svarte ønsket søknadsbeløp fra 100 000,- og oppover. Høsten 2022 lanserte vi derfor kategorien «Datakultur prosjekt» hvor medlemmene for første gang kunne søke opptil 100 000,-. Midlene ble søkt opp på veldig kort tid og det ble søkt om mer midler enn vi kunne dele ut. Søknadsrunden fra 2023 viser tilsvarende høye tall.

¹¹ Haraldsvik, M. og Wold, M. (2023) En kartlegging av fritidsklubbfeltets rammevilkår

¹² Heggelund, A. R. (2020) Klubbundersøkelsen 2020, Ungdom og Fritid

I mai 2023 gjennomførte vi en tilsvarende miniundersøkelse for å kartlegge medlemsklubbenes økonomiske behov, der det ble etterspurt hva den enkelte klubb ville søkt om av midler dersom det ikke var begrensninger på søkebeløpet slik fondet har i dag. De 229 respondentene oppgav at de ville søkt om over 35 millioner. Når en tar i betraktning at tallene over kun representerer 229 av 700 medlemsklubber blir det tydelig at behovet for midler i Ungdom og Fritid Fond er langt over 35 millioner for fritidsklubbfeltet. I tillegg svarte fritidsklubbene at de ville søkt om 163 millioner til lokaler og 105 millioner til lønnsmidler dersom det var mulig. Ferske tall fra Klubbundersøkelsen 2023 viser også at for mer enn 6 av 10 klubber er økonomiske begrensninger den viktigste årsaken til at de ikke driver med gitte aktiviteter og arrangementer¹³.

- 30 millioner til lokal aktivitet i våre medlemsklubber gjennom Ungdom og Fritids Fond
- Det er behov for at midlene og tilskuddssummen til Ungdom og Fritids fond er fast og forutsigbar slik at vi som paraplyorganisasjon kan planlegge utdeling av fondet og har nok midler for å nå barn og ungdom på klubbenes behov.

Forutsigbare og gode økonomiske rammer til Ungdom og Fritid som paraplyorganisasjon

Ungdom og Fritids 700 medlemsklubber representerer et mangfold av aktiviteter og tilbud for barn- og unge. Grunnet feltets størrelse er det et stort behov for å samordne og å løse felles utfordringer. Her spiller Ungdom og Fritid en betydelig rolle som en av tre paraplyorganisasjoner for barn og unge i Norge. Ungdom og Fritid har gjort et betydelig løft for fritidsklubbfeltet, men dette er gjort gjennom økt medlemskontingent (senest vedtatt en dobling på Landsmøtet i mai 2023) og prosjektmidler. Driftsmidlene har stått mer eller mindre stille, dette setter oss i en utfordrende situasjon over tid. Vi er avhengig av økte driftsmidler om vi skal fortsette å ta ut potensiale som ligger i prosjektfinsiering. Det å drifte store flerårige nasjonale prosjekter krever økte driftsressurser til ledelse, administrasjon, kommunikasjon og organisasjonsarbeid som det er vanskelig å søke opp midler til i prosjektene. Økningen i driftsbudsjett fra staten vil derfor bidra til et betydelig løft for feltet ved økt kraft til innovasjonsarbeid som prosjektfinsieres og kapasiteten til å spre og dele ny kunnskap og metoder for ungdomsarbeid.

Ungdom og Fritid viktigste oppgave er at vi skal være en kunnskapsbasert organisasjon med høy troverdighet. Vi skal være et naturlig referansepunkt i ungdomsfaglige- og politiske spørsmål, og skal bidra med kvalitetssikret informasjon og innspill. Våre medlemmer har en helhetlig tilnærming til ungdomsarbeid der både det sosialfaglige, demokratifaglige og kulturfaglige er gjensidig avhengig av hverandre. En tverrfaglig tilnærming er derfor sentral i vårt kompetanse- og interessepolitiske arbeid. Derfor jobber vi for å heve kompetansen både blant ungdom og ungdomsarbeidere. Dette er et viktig arbeid med tanke på å myndiggjøre ungdom i sine egne liv, og med tanke på at fritidssektoren skal kunne møte nåværende og fremtidige utfordringer. Vi tilbyr derfor flere kurs for ungdom, ungdomsmedarbeidere og kommuner. Vi produserer også egne publikasjoner for de som jobber med ungdom samt tilbyr konferanser og møteplasser på tvers av våre medlemmer.

I Ungdom og Fritids medlemsmasse finnes det mye verdifull kompetanse, en av våre viktigste oppgaver er derfor å legge til rette for erfaringsutveksling og god informasjonsflyt på tvers av feltet. Med effektivt samarbeid på tvers kan medlemsklubbene igjen legge til rette for, og lage gode fritidsopplevelser for barn- og unge lokalt. Ungdom og Fritid ser stort potensiale i å utvikle vårt arbeid fremover. For å kunne gjøre dette trenger vi en sterkere finansiering av oss som paraplyorganisasjon. I mange år har størrelsen på tilskuddet ikke stått i forhold til behovet på feltet

¹³ Vågsland, V og Menne, A. (2023) Klubbundersøkelsen 2023, Opinion og Ungdom og Fritid

og dette påvirker vår kapasitet til å følge utviklingen på fritidsklubbfeltet. Det er mye mer effektivt at vi som nasjonalorganisasjon utvikler ny kunnskap og innovative måter å drive ungdomsarbeidet i samarbeid med feltet, enn at hver enkelt kommune og klubb skal utarbeide dette på egen hånd. Men for at Ungdom og Fritid skal kunne gi den gode støtten og oppfølgingen som feltet har behov for, er det behov for økte rammer til oss som nasjonal paraplyorganisasjon for landets fritidsklubber. I hurtalsplattformen har regjeringen blitt enige om å øke grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjoner, vi ber om at dette følges opp i statsbudsjettet for 2025 og at det inkluderer en reell økning til oss som en av tre paraplyorganisasjoner for barn- og unge.

- En effektiv og kraftfull paraplyorganisasjon er et av de rimeligste og mest effektive virkemidlene for å styrke feltet. Dette krever en økning i 2 millioner driftsbudsjettet fra staten til Ungdom og Fritid. Dette vil bidra til å:
 - Prosjektfinansiert innovasjonsarbeid
 - Kapasiteten til å spre og dele ny kunnskap og metoder for ungdomsarbeid
 - Kraft til å løfte feltets status lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt

Kompetanseheving av ungdomsarbeidere

Det er viktig å ikke se fritidstilbud til barn og unge isolert, for klubb er mye mer enn et fritidstilbud. Som regjeringens bestilte utredning av fritidsklubbfeltets rammevilkår trekker frem så er det slik at i mange av de nasjonale dokumentene som trekker frem fritidsklubben som et virkemiddel for å nå et politisk mål, beskrives betydningen av trygge voksne på fritidsklubben. En satsing på utdanning for fritidsklubbarbeidere vil kunne styrke disse trygge voksne i arbeidet med det mangfoldige fritidsklubbtilbudet. Og det vil derfor være viktig å jobbe videre med kompetanseutvikling og utdanningsprogrammer for fritidsklubbarbeidere¹⁴.

Dette er noe vi Ungdom og Fritid støtter og vi mener at for å kunne fortsette å drive godt kulturarbeid også fremover er det også et stort behov for et kompetanseløft for ungdomsarbeidere særlig innen psykisk helse, fordi kultur brukes som metode i klubbene og dette arbeidet kan ikke ses isolert fra ungdomsarbeidet som gjøres. Ved å styrke klubbfeltet ved å gi ungdomsarbeiderne viktig kompetanse på psykisk helse, i tråd med kvalitetskriteriene og Europarådets tilråding om ungdomsarbeid, kan det helsefremmende og forebyggende tiltaket klubb allerede er bidra til god psykisk helse blant enda flere barn og unge¹⁵.

Flerårig kompetanseløft for ungdomsarbeidere på fritidsklubb

Hvem trenger dere å samarbeide med for å inkludere enda flere barn og ungdom innen kultur-, idrett- og eller friluftslivsaktiviteter? Og hva skal til for at dere finner sammen?

Krav om at fritidsklubbene skal forankres i kommunale planverk

¹⁴ Haraldsvik, M. og Wold, M. (2023) En kartlegging av fritidsklubbfeltets rammevilkår

¹⁵ Fagforbundet og Ungdom og Fritid (2017) Kvalitetskriterier for fritidsklubber og åpne møteplasser for ungdom: <https://www.fagforbundet.no/globalassets/globale-filer/ungdogfritfagforbundet.pdf> og EU-rådet (2017) «Ministerkomiteens tilråding til medlemsstatene om ungdomsarbeid», Council of Europe

For å inkludere flere barn og ungdom på klubb som den største kulturarenaen for ungdom er samarbeid med ulike aktører avgjørende. Fritidsklubbene driftes i hovedsak av kommunene, og den lokale betydningen av fritidsklubbene er stor. Dette betyr også at lokale samarbeid for den enkelte klubben er det som er viktigst for dens lokale forankring og drift.

Klubbundersøkelsen 2023 viser at fritidsklubbene som har det beste aktivitetstilbudet (20%) kjennetegnes av at de i større grad er del av kommunens planverk, og samarbeider i større grad med kommunen om strategiske planer. Ungdommene er også mer involvert i planene som foreligger, og de har også vært mer involvert i utformingen av klubblokalene. Disse klubbene har i større grad ressurser som gjør det mulig å tilpasse seg nye behov og utfordringer i ungdomsmiljøene. De har en tydelig kulturfaglig profil med større grad av oppsøkende ungdomsarbeid, og disponerer flere rom. Klubbene med det beste aktivitetstilbudet, er oftere lokalisert i kulturhus¹⁶. Samarbeid med lokale myndigheter er nøkkelen for å sikre tilstrekkelig finansiering og politisk støtte lokalt. Dette innebærer å jobbe tett med kommunale kultur-, idretts- og fritidsavdelinger for å sikre tilgang til ressurser og støtte for å utvide tilbudet og øke tilgjengeligheten.

Klubbundersøkelsen 2023 viser også at tidligere har fritidsklubbansatte meldt om krevende samarbeidsrelasjoner hvor man opplever å være den eneste initiativtaker til samarbeid. Dette ser ut til å være i endring i positiv forstand. 7 av 10 klubber opplever nå at andre kommunale tjenester tar kontakt for samarbeid. Det ser ut til at samarbeidsrelasjonene i oppvekstfeltet med årene har blitt bedre og at stadig flere jobber for å bygge gode tverrfaglige lag for barn og unge. Nærmere 9 av 10 opplever å bli involvert i samarbeid når de tar kontakt med andre kommunale tjenester. Kun 5% svarer nei. Det er færre som opplever at frivilligheten tar kontakt for å samarbeide¹⁷. Samspillet med frivillige organisasjoner som jobber med barn og ungdom, enten det er idrettsforeninger, kulturorganisasjoner eller andre ungdomsorganisasjoner, kan føre til utveksling av ressurser, kunnskap og erfaringer som kan berike tilbudet og skape synergier.

- Det bør være et krav om at fritidsklubbene skal forankres i kommunalt planverk
- Fritidsklubbene må ha en naturlig innpass og rolle i samarbeidsrelasjonene i oppvekstfeltet i kommunene som f. eks SLT/SALTO nettverk.
- Et tettere samarbeid mellom fritidsklubbene og frivillighet kan være et verdifullt steg for mer aktivitet for barn og unge. Frivilligheten kan sitte på en spisskompetanse innenfor ulike aktiviteter, og klubbene kan fungere som katalysatorer inn i annen fritidsaktivitet.

Vi utdyper gjerne hvis ønskelig

Med vennlig hilsen

Ungdom og Fritid

André Ruud
Generalsekretær i Ungdom og Fritid

Thea Juell
Samfunnskontakt i Ungdom og Fritid

¹⁶ Vågsland, V og Menne, A. (2023) Klubbundersøkelsen 2023, Opinion og Ungdom og Fritid

¹⁷ Vågsland, V og Menne, A. (2023) Klubbundersøkelsen 2023, Opinion og Ungdom og Fritid